

66. Яковенко Н. Свидригайло Ольгердович. // Історія України в особах: IX – XVIII ст. К., 1993. С. 147-152.

Дмитро Крохмалюк

ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ДАТИ ПЕРШОЇ ПИСЬМОВОЇ ЗГАДКИ ТА ЧАСУ ЗАСНУВАННЯ СЕЛИЩА ЧЕРНІВЦІ КРІЗЬ ПРИЗМУ ГРАМОТ ВІТОВТА І ЗАМОЙСЬКОГО

Анотація. Статтю присвячено двом історичним документам, пов'язаним із першою згадкою та заснуванням селища Чернівці, – грамоті Великого князя литовського Вітовта Василю Карачевському на пустош Княжу Луку (1393 рік), визнаній істориками фальсифікатом, і грамоті польського канцлера і великого гетьмана коронного Яна Замойського 1595 року на заснування містечка Скіндерпіль на місці старого селища Чернівці. У додатку подано вперше перекладену українською мовою грамоту Яна Замойського на заснування містечка Скіндерпіль, яка є важливим, але незаслужено недооціненим джерелом з історії селища Чернівці.

Ключові слова: Чернівці; Скіндерпіль; грамота; Вітовт; Княжа Лука; перша згадка; фальсифікат; Замойський; заснування.

Dmytro Krokhmaluk

THE PROBLEM OF DETERMINING THE DATE OF THE FIRST WRITTEN MENTION AND THE TIME OF FOUNDATION OF THE VILLAGE OF CHERNIVTSI THROUGH THE PRISM OF THE CERTIFICATES OF VYTOVTS AND ZAMOYSKYI

Abstract. The article is devoted to two historical documents related to the first mention and foundation of the village of Chernivtsi: the charter of the Grand Duke of Lithuania Vytautas to Vasyl Karachevskiy for the wasteland of Knyazha Luka (1393), recognized by historians as a forgery, and the charter of the Polish Chancellor and Grand Hetman of the Crown Jan Zamoyski in 1595 for the foundation of the town of Skinderpol on the site of the old village of Chernivtsi. The appendix contains the first translation into Ukrainian of Jan Zamoyski's charter for the foundation of Skinderpol, which is an important but undeservedly underestimated source on the history of Chernivtsi.

Keywords: Chernivtsi; Skinderpol; charter; Vytautas; Knyazha Luka; first mention; falsification; Zamoyski; foundation.

ГРАМОТА ВІТОВТА ВАСИЛЮ КАРАЧЕВСЬКОМУ НА ПУСТОШ КНЯЖУ ЛУКУ

Серед краєзнавців переважає думка, що перша письмова згадка про заселення території, де нині розташоване селище Чернівці Могилів-Подільського району Вінницької області, належить до кінця XIV століття. При цьому автори посилаються на грамоту Великого князя литовського Вітовта, видану ним 5 травня 1393 року своєму слугі шляхтичу Василю Карачевському на «пустош Княжу Луку між річками Мораховою і

Мурашкою» [1, с. 438; 2, с. 409; 3, с. 106; 4, с. 5 та ін.]. Цим документом князь дозволив Карачевському заснувати на «пустоші» село Княжу Луку. Вважаємо за доцільне навести повний текст грамоти з мінімальною його адаптацією до вимог сучасної української мови. Щоб краще передати дух того часу, ми свідомо не замінювали архаїзмів та не виправляли застарілих мовленнєвих конструкцій, але розставили розділові знаки.

«Милостію Божею мы, великий князь Витовт, ведомо чиним кожному доброму, кто коли на сей лист позрит, аже есмо допустили садити село Княжую Луку на сыром кореню*, у Подольской земли, у Каменецкому повете, межи реками Морашками, до берега Морашки Сенковской, з лесом, што зовуть Стрыив Рог, и с Куликовыми лесками, аже потоля, где упадает Морашка Сенковская в Морахву Великую, Василеви Карачевскому, слuze нашему; а дали есмо ему зо всеми лесы и з дубровами, з полями и з сеножатыми, и з лугами, и зо всеми пожитки, ему и детем его, и всем [его] потомкам на веки вечные. То есмо учинили с паны радами нашими, за его верныи послуги, и на лепшую ведомость печать нашу казали есмо привесити. Писан лист у Полотску лета отъ Рожества Христова тысячного трисотного осмдесятого третего, месяца мая пятого дня».

Уперше текст грамоти у 1841 році опублікував польський письменник та історик Олександр Пшездзецький у книзі «Podole, Wołyn, Ukraina» («Поділля, Волинь, Україна») [5, с. 51, 52]. Через два роки він же разом з іншим польським письменником та істориком Міхалом Грабовським видав цю грамоту в польській транслітерації у праці «Źródła do dziejow Polskich» («Джерела до польської історії»). У 1846 році документ побачив світ в «Актах, относящихся к истории Западной России» [6, с. 22]. 1974 року його видали в підрадянській Україні в упорядкованому українським мовознавцем Марією Пещак академічному збірнику писемних документів XIV ст. «Грамоти XIV ст.» в серії «Пам'ятки української мови» [7, с. 62, 63]. Загалом за півтори сотні років з'явилися десятки, якщо не сотні наукових та краєзнавчих публікацій грамоти, її описів і коментарів. Чим же привернув до себе таку пильну увагу цей невеличкий документ? Тим, що, як пише Михайло Грушевський, це «найдавніша датована звістка», яка стосується безпосередньо «Барської території»? Чи тому, що це, за тим же Грушевським, «єдина пам'ятка Вітовтового господарювання» на Поділлі? Мабуть, що так. Але, гадаємо, не останню роль у «популярності» документа відіграв той факт, що після введення грамоти Великого князя литовського Вітовта в науковий обіг в істориків виникли небезпідставні сумніви в її справжності.

Уже в XIX – на початку XX століть автентичність грамоти після її палеографічного аналізу піддали сумніву польський історик Казимир Стадницький, український історик Михайло Грушевський та інші вчені [8,

---

* Тобто на місці свіжовирубаного лісу.

с. 2]. Зокрема Грушевський звертає увагу на «мішанину елементів українських і білоруських, неможливу в тім часі», на помилкову вказівку в тексті місця писання грамоти (Полоцьк замість Луцька), тоді як у 1387–1430 рр. Вітовт був князем луцьким, тощо. До того ж «неможливим» вважав Грушевський датування грамоти 1383 роком. Видаючи свого часу цей документ, польський історик Антоній Прохаска виправив його дату з 1383 на 1393 рік, оскільки Вітовт захопив Поділля лише 1393 року. Отже, як пише Грушевський, «грамота могла бути видана в проміжку між завоюванням Поділля і розподілом його між конкурентами або за Вітовтом залишилися землі в районі Барщини, до якого належить згадане надання» [9, с. 23].

Після публікації на початку ХХ століття в палеографічному збірнику Петербурзького археологічного інституту факсиміле грамоти сумніви остаточно розвіялися: це підробка. Те, що ми маємо справу з фальсифікатом грамоти Вітовта, неодноразово зазначав і Михайло Грушевський [9, с. 53, 54; 10, с. 32, 34, 53–55; 11, с. 172; 12, с. 28, 29, 102, 103]. До речі, він піддає сумніву справжність і двох інших грамот Вітовта, які під час ревізії родина Карачевських пред'явила комісарам як доказ власницьких прав на інші свої маєтності – Глібів і Сим'яків*... [9, с. 53, 54; 13, с. 97].

Про те, що так звана «грамота Вітовта» на Княжу Луку – пізніший фальсифікат, опосередковано може свідчити і той факт, що за свого життя Василь Карачевський так і не заклав село, бо не мав на це дозволу сюзерена. Очевидно, набагато пізніше це зробили його нащадки, як видно, «виготовивши» заднім числом фальсифікат для королівських комісарів. Грушевський пише, що з пізнішої грамоти, яку виклопотали собі нащадки Василя Карачевського (певно, вже онук Зінько Корач) у 1468 році в старости подільського Станіслава із Ходча, видно, що Княжа Лука тоді все ще залишалася пустою, яку знову потрібно було осаджувати «в новому корені». Найімовірніше, Карачевські використовували це урочище для господарських потреб (наприклад, для утримання пасік), але не заселяли. «Нема ніяких вказівок на те, щоб і пізніше, у ХVІ ст. воно було заселене; у дарчому запису Олексія Карачевського 1582 р. Княжа Лука названа ще пустою. Від Карачевських вона перейшла до Хорушків, потім була продана Замойському, який і пожертвував її шаргородському костьолу» [9, с. 33, 34, 179].

Отже, підведемо ризик: більше 100 років тому було доведено, що грамота Вітовта Василю Карачевському на Княжу Луку – фальсифікат. Дослідникам, краєзнавцям, усім, хто цікавиться історією заснування

---

* Нині це відповідно села Глібів Новоушицької селищної територіальної громади і Синяківці Дунаєвецької міської територіальної громади Кам'янець-Подільського району Хмельницької області.

селища Чернівці, рано чи пізно (хоча, погодьтеся, куди вже пізніше?) доведеться змиритися із цим неприємним фактом.

Водночас на фоні «Вітовтового надання», гадаємо, явно несправедливо досі залишається недооціненим інший важливий документ з історії селища Чернівці, про який піде мова нижче.

ГРАМОТА ЯНА ЗАМОЙСЬКОГО НА ЗАСНУВАННЯ СЕЛИЩА ЧЕРНІВЦІ

У 1595 році польський канцлер і великий гетьман коронний Ян Замойський грамотою від 20 червня 1595 року дав дозвіл своєму слугі шляхтичу Анджою Хжонстовському заснувати містечко Скіндерпіль на місці старого селища Чернівці [10, с. 328–330; 14, с. 113, 114, 695–697]. Отже, як бачимо, на кінець XVI ст. на місці селища була пустка. Це й не дивно, адже через постійні татарські напади в той період на пустку була перетворена вся південна частина Барського староства, зокрема й територія басейнів Мурафи і Мурашки аж до Дністра [15, с. 49, 50].

До нас не дійшли документи про час заснування «старого селища Чернівці». Згадки про нього зустрічаємо під 1546 роком, коли проводився опис кордонів між Польським королівством і Великим князівством Литовським [16, с. 32, 33]. Того ж року «Чернівецьке селище» посідає брацлавський зем'янин Білий Скіндер, відтоді воно за прізвиськом власника стало називатися Скіндерполем [17, с. 630]. 1595 року це селище приєднав до своїх володінь Ян Замойський. Збереглися судові справи із 1604-го до 1629 року, які свідчать про затяжні судові процеси між Ганною Скіндерівною і Замойськими (батьком і сином). Позивачка звинувачувала Замойських у захопленні в неї, а ще раніше – в її батька багатьох володінь, у тому числі Скіндерполя і Буші. Однак повернути втрачені маєтності їй так і не вдалося [18, с. 512; 19, с. 95, 138, 139; 20, с. 1, 2].

Наприкінці XVI – на початку XVII ст. селище згадується в документах під назвами Чернівці (Czerniejowce), Черняхівці (Czerniechowce), Скіндерпіль (Skinderpol) та іншими. Також зустрічаємо і двочленні назви (тобто такі, що складаються з двох рівноправних слів, з'єднаних сполучником): Чернівці або Скіндерпіль (Czerniowce alias Skinderpol) та Скіндерпіль або Чернівці (Skinderpol alias Czerniowce). Однак від XVIII ст. нинішня назва поступово витіснила інші. Містечко розміщувалося на брацлавсько-подільському кордоні: менша його частина була розташована на лівому березі Мурафи (і належала до Брацлавського воєводства), а більша частина – на правому (і входила відповідно до Подільського воєводства). Тому в податкових документах XVII ст. поселення відносили то до одного, то до другого воєводства, щоправда, частіше – до Подільського [21, с. 292; 22, с. 254].

Щоб привабити нових поселенців, Замойський надав селу статус міського поселення, а його жителям – право вїтівства (самоуправління) на взір магдебурзького права під керівництвом вїта. У Миколи Крикуна про цей період читаємо: «...В останній чверті XVI ст. виникли міста Шаргород і Чернівці, а навколо них – кілька десятків сіл, причому новопоселенцям давались слободи на 10–20 років» [23, с. 120]. В умовах знелюднення в ті часи великих територій Наддністрянщини

слободи були досить поширеним явищем. За деякими даними, 1606 року власник Чернівців надав мешканцям містечка податковій пільги на 40 років [1, с. 438, 439]. Енергійні колонізаційні зусилля Замойського швидко дали очікувані результати. Уже в 1599 році заново засноване на місці Чернівецького селища містечко Чернівці, за словами Жолкевського, було добре заселене і становило «гречну осаду» [9, с. 123, 124]. За подимним реестром Брацлавського воеводства 1629 року, у Чернівцях налічувалося 894 оподатковуваних дими, тоді як, для прикладу, у Вінниці на цей самий час – 787 димів. Однак розквіт містечка тривав недовго. Через часті воєнні дії воно знову занепало. Так, у 1661 і 1664 роках тут зафіксовано всього по 30 димів [24, с. 400, 406, 514, 557; 25, с. 134].

Як бачимо, твердження про першу згадку або заснування селища Чернівці у XIV чи XV століттях не підтверджуються достовірними історичними джерелами. Найавторитетніший дослідник історії Поділля Микола Крикун, опрацювавши весь корпус документів Брацлавського і Подільського воеводств, які дійшли до нашого часу, робить висновок, що містечко Чернівці «відоме з кінця XVI ст.». А якщо конкретніше, то селище Чернівці вперше згадується в Кам'янецьких земських книгах за 1595 і 1599 роки під назвою Czerniowce alias Skinderpol [21, с. 292].

Грамота Яна Замойського Анджею Хжонстовському є важливим, але незаслужено недооціненим історичним джерелом з історії заснування селища Чернівці. Переклад документа українською мовою зроблено на основі його публікації в збірнику «Архів Юго-Западной России». Пропущені чи недописані писарем слова доповнено в квадратних дужках. Текстуальні пояснення та пояснення стосовно змісту грамоти подано в підрядкових примітках.

Українською мовою текст документа перекладено вперше.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Історія міст і сіл Української РСР : у 26 т. Вінницька область / Ін-т історії АН УРСР ; головна ред. колегія: Тронько П. Т. (голова головної редкол.) [та ін.] ; редакційна колегія тому: Олійник А. Ф. (голова редкол.) [та ін.]. – Київ : Головна редакція Укр. рад. енциклопедії АН УРСР, 1972. – 780 с. : іл., карт.
2. Географічна енциклопедія України : в 3-х томах. Т. 3. П – Я. / редкол.: О. М. Маринич (відпов. ред.) та ін. – Київ: «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1993. – 480 с. : кольор. іл.
3. Івченко А. Містечка України : довідник / А. Івченко. – К. : НВП «Картографія», 2000. – 184 с. – (Україна на межі тисячоліть).
4. Вінниччина в датах : хронолог. довід. / уклад. М. С. Шлеймович ; ред. М. Г. Спиця ; Вінниц. обл. універс. наук. б-ка ім. К. А. Тімірязєва. – Вінниця, 2000. – 112 с.
5. Przewdziecki A. Podole, Wołyn, Ukraina: obrazy miejsc i czasów. – Wilno, 1841. – Т. 2. – 157 s.
6. Акты, относящиеся к истории Западной России, собранные и изданные Археографической комиссией. – Т. 1. – СПб., 1846. – № 6. – 432 с.

7. Грамоти XIV ст. Пам'ятки української мови / Упорядкування, вступна стаття, коментарі і словники-показки М. М. Пещак. – Київ: Наукова думка, 1974. – 219 с.

8. Б'ялковський Л. Поріччя Мурафи в XV–XVI століттях / Л. Б'ялковський. – Кам'янець-Подільський, – 1920. – 21 с.

9. Грушевський М. С. Барське староство: іст. нариси (XV–XVIII ст.) / М. С. Грушевський; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 1996. – 624 с. + додат. – (Пам'ятки історичної думки України).

10. Архив Юго-Западной России, издаваемый Комиссией для разбора древних актов высших учреждений при Киевском военном, Подольском и Волынском генерал-губернаторе. – Київ, 1893. – Ч. 8. – Т. 1. – Материалы для истории местного управления в связи с историей сословной организации. Акты Барского староства XV–XVI в. – II, 126, 475 с.

11. Грушевський М. Історія України-Руси / М. Грушевський. – В 11 т., 12 кн. / Редкол.: П. Сохань (гол.) та ін. [репринтне видання]. – Т. 4. – Київ: Наук. думка, 1993. – 544 с.

12. Грушевський М. Твори у 50 т. – Т. 16: Серія «Рецензії та огляди (1905–1913)». – Львів: Світ, 2012. – 272 с.

13. Грушевський М. Історія України-Руси / М. Грушевський. – В 11 т., 12 кн. / Редкол.: П. Сохань (гол.) та ін. [репринтне видання]. – Т. 5. – Київ: Наук. думка, 1994. – 704 с.

14. Документи Брацлавського воєводства 1566–1606 років / упоряд.: М. Крикун, О. Піддубняк; вступ. ст. М. Крикуна. – Львів, 2008. – 1220 с. – (Наукове Товариство імені Шевченка).

15. Архив Юго-Западной России, издаваемый Комиссией для разбора древних актов высших учреждений при Киевском военном, Подольском и Волынском генерал-губернаторе. – Київ, 1894. – Ч. 8, т. 2.: Материалы для истории местного управления в связи с историей сословной организации. Акты Барского староства XVII–XVIII в. – 274, 497 с.

16. Крикун М. Кордони воєводств Правобережної України у XVI–XVIII століттях / Авториз. пер. з рос. А. Ясіновський. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2016. – 304 с.

17. Źródła dziejowe. – Т. XXII. – Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym. T. XI. Ziemia ruskie, opisane przez Alexandra Jabłonowskiego. Ukraina (Kijów – Braclaw), dział III – Warszawa. – 1897. – 736 p.+LX.

18. Źródła dziejowe. – Т. XXI. – Ziemia Ruskie. Ukraina (Kijów – Braclaw) / Opisane przez A. Jabłonowskiego. – Warszawa, 1894. – 654 p.; 8 p.; LI p.

19. Крикун М. Воєводства Правобережної України у XVI–XVIII століттях: Статті і матеріали / М. Г. Крикун. – Львів, 2012. – 702 с., іл., карти.

20. Шипович И. Е. Исторические сведения о с. Боровке Ямпольского уезда / И. Е. Шипович. – Б. м. – 1895. – 16 с.

21. Крикун М. Подільське воєводство у XV–XVIII століттях: ст. і матеріали / М. Г. Крикун. – Львів, 2011. – 733 с.: іл., карти.

22. Крикун М. Брацлавське воеводство у XVI–XVIII століттях : ст. і матеріали / М. Г. Крикун. – Львів : Вид-во Укр. катол. ун-ту, 2008. – 412 с.

23. Крикун М. Г. Населення Подільського воєводства в першій половині XVII ст. / М. Г. Крикун // Укр. іст.-геогр. зб. – Київ: Наук. думка, 1971. – Вип. 1. – С. 115–135.

24. Архив Юго-Западной России, издаваемый Комиссией для разбора древних актов высших учреждений при Киевском военном, Подольском и Волынском генерал-губернаторе. – Київ, 1890. – Ч. 7, т. 2.: Акты о заселении Юго-Западной России. – VIII, 212, 644 с.

25. Źródła dziejowe. – Warszawa, 1894. – Tom XX: Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym. T. IX: Ziemia Ruskie – Ukraina (Kijów – Braclaw), dział I, opisane przez Aleksandra Jabłonowskiego. – 89 + 185 + XXVI s.

Додаток

Грамота Яна Замойського, яка дозволяє Анджею Хжонстовському заснувати містечко на старому селищі Черніївцях, інакше Скіндерпіль, із наданням йому вїтївства в останньому. 20 червня 1595 р.

ДОКУМЕНТ*

«Ян Замойський із Замостя, канцлер і гетьман великий коронний, белзький, мальборкський, дерптський, книшинський, межиріцький, городоцький, яворівський тощо староста. Всім і вся і кожному окремо, кому це належить знати, нині і на майбутнє, і тим, хто буде потім, повідомляю, що усвідомлюючи характер служби і діяльності в лицарських та інших справах, досвід шляхетного пана Анджея Хжонстовського, слуги мого, дозволяю йому цим листом на моїй власній землі у Брацлавському воеводстві на старому поселенні, названому Черніївці, яке нині називається Скіндерпіль, заселити містечко вільними людьми, даючи йому можливість запрошувати до цього містечка добрих і вільних людей, щоб вони облаштували двори й садиби, запрошувати ремісників та робити все для примноження добробуту даного містечка.

А оскільки він на закладання цього містечка витратитиме працю і чималі кошти, особливо для господарства і заснування інших містечок на моїй землі, то у зв'язку з цим усі доходи із цього містечка, що надходитимуть мені, віддавати йому, нічого з нього не стягуючи, я йому їх на вісім років віддаю, а по закінченні цього строку всі доходи мають надходити мені і моїм нащадкам. У цьому містечку, ним закладеному, я надаю йому вїтївство, щоб він мав змогу за законом сам або його скіндерпільські міщани урядувати в той спосіб, що і в інших місцевостях і містечках, як там заведено. Це вїтївство [він] має утримувати і

---

* Із польської мови переклав член Національної спілки письменників України Юрій Попсуєнко.

застосовувати до кінця життя, а після його смерті – його дружина і син Єжи Хжонстовський. До цього вйтівства призначаю йому майно: спочатку [старе] селище для заснування села під назвою Кунатівці* в Подільському воєводстві, Кам'янецькому повіті з його околицями, як було заведено з давніх-давен, ліском під назвою Трушовий, із нивами, заплавами на річці Мурашці Попівській† і з усім іншим майном, яке йому має належати. Цю місцевість він може заселяти вільними людьми, а також на цих заплавах насипати греблі, молоти збіжжя в млинах, пиляти дерева і будувати кузні. З вин різних стягувати третій гріш, дванадцять грошей із птиці і свіжини, крім свинячих голів, із яких йому має йти третій гріш.

Своїм коштом має збудувати лазню, з якої має брати платню. Хто захоче покинути місто, мусить йому заплатити відхідного шість грошів. З міських млинів брати третю міру збіжжя. Під містом йому дозволяється мати фільварок і пасовище. Крім того, у містечку Скіндерполю в його розпорядженні мають бути палісади, на які не поширюватиметься замкова влада. М'ясники, як і в інших місцях, на рік камінь‡ лоу§ йому мають давати. Пекарі – на рік по три гроші, а на Святвечір і Різдва – по струделю. А також шевці по шість грошів мають йому давати.

Аби ще більше заохотити його до втілення вищезазначеного, зважаючи на працю, кошти й витрати, які він має докласти там, записую йому суму на це вйтівство і на село Кунатівці, яке йому до цього вйтівства додав, 400 гривень монети польської лічби. Обіцяю також його дружині й синові як його нащадкам не заважати їм спокійно управляти довіреним їм Скіндерпільським вйтівством і селами з усім наданим до нього майном, ці їхні права не забирати аж до останніх днів їхнього життя. А по тому ні я, ні нащадки мої не будуть відшкодовувати вищеназану суму в 400 гривень і не забиратимуть вйтівство і село в їхніх нащадків.

Дозволю також і даю [право] довіреному панові Анджеєві Хжонстовському в урочищі під назвою Шандирівці** село на утримання скіндерпільського костьола заснувати, а також облаштувати ставки, які б там могли бути, насипати [греблі] і млини побудувати. А беручи до уваги кошти, які він може витратити під час закладання цього села на костел,

---

* Нині с. Конатківці Шаргородської міської громади Жмеринського району Вінницької області.

† Стара назва річки Лозової, правої притоки Мурафи.

‡ Камінь – давня литовсько-польська міра ваги, якою користувалися під час зважування вовни, мила, заліза, воску тощо. На українських землях дорівнював здебільшого 32 фунтам, або 12,96 кг.

§ Лій – жир рогатої худоби, що вживається в їжу; у старовину використовувався для освітлення.

** Нині с. Шендерівка Чернівецької територіальної громади Могилів-Подільського району Вінницької області.

а також на насипання гребель і будівництво млинів, записую йому суму 100 гривень монети польської, до того ж із цих млинів – [брати] третю міру і з різних вин – третій гріш.

Усе зазначене в цьому документі – виплату описаних сум, прерогативу пана Анджея Хжонстовського в заселенні вищезазначеного містечка і запрошенні людей на проживання в ньому, [облаштуванні] площ, городів і наданні земель та в інших справах для загального добра і становлення міста – обіцяю не порушувати і нащадків моїх [до цього] зобов'язую. На підтвердження цього документа власноруч підписався і наказав скріпити його моєю печаткою. Складено в Замості дня двадцятого місяця червня року божого тисяча п'ятсот дев'яносто п'ятого.

Документ цей поданий був Анжем Хжонстовським до земського Кам'янецького суду в 1598 році – Книга земська Кам'янецька. Київський центральний архів. № 3617, арк. 153 зв.».

Центральний державний історичний архів України в Києві, ф. 37, оп. 1, спр. 25, арк. 153 зв. – 155. Оригінал.

Опубліковано: Архив Юго-Западной России, издаваемый Комиссией для разбора древних актов высших учреждений при Киевском военном, Подольском и Волынском генерал-губернаторе. – Киев, 1893. – Ч. 8, т. 1: Материалы для истории местного управления в связи с историей сословной организации. Акты Барского староства XV–XVI в. – С. 328–330 (без латиномовної преамбули);

Документи Брацлавського воєводства 1566–1606 років / упоряд.: М. Крикун, О. Піддубняк; вступ. ст. М. Крикуна. – Львів, 2008. – С. 695–697. – (Наукове товариство імені Шевченка).

Олексій Редько, Василь Черняк

БЛАЖЕННИЙ ЯН БЕЙЗИМ

У статті йдеться про вихідця з Південно-Східної Волині, священика Яна Бейзима, який присвятив частину свого життя опіці над прокаженими на острові Мадагаскар. Його життя також пов'язане з Вінниччиною.

Ключові слова: Ян Бейзим, Волинь, Поділля, місіонер, прокажені, беатифікація.

Oleksiy Redko, Vasyl Chernyak

BLESSED JAN BEYZIM

The article is about a native of South-Eastern Volyn, priest Yan Beyzim, who devoted part of his life to the care of lepers on the island of Madagascar. His life is also connected with Vinnytsia.

Keywords: Yan Beyzim, Volyn, Podillia, missionary, lepers, beatification.

Ян Бейзим народився 15 травня 1850 року в с. Бейзими Великі на Волині [1, с. 1] (нині – с. Бейзими Сахновецької сільської громади Шепетівського району Хмельницької області). Батьками